

Notícies

Obertura de l'oficina del projecte Land Use and Cover Change

L'11 d'octubre de 1996 va tenir lloc a la seu de l'Institut Cartogràfic de Catalunya la inauguració de l'oficina a Barcelona del projecte Land Use and Cover Change (LUCC). La inauguració va ser presidida per l'Hble. Sr. Artur Mas, conseller de Política Territorial i Obres Públiques.

LUCC és un projecte de la International Geosphere-Biosphere Programme (IGBP) i de la International Human Dimensions Programme on Global Environmental Change (IHDP). La unió IGBP-IHDP és

fomentada per l'European Network for Research in Global Change (ENRICH).

Els objectius generals del projecte LUCC són aprofundir en el coneixement dels factors que provoquen canvis en els usos i cobertes del sòl, investigar i documentar les dinàmiques del canvi en l'ocupació i cobertes del sòl, millorar la nostra comprensió sobre la sostenibilitat d'alguns usos del sòl i comprendre les interrelacions entre els canvis d'ocupacions del sòl, els factors biogeoquímics i el clima.

Commemoracions

22 de març
Dia Mundial de l'Aigua

23 de març
Dia Meteorològic Mundial

Comissió de la Unió Geogràfica Internacional sobre Degradació de Terres i Desertificació

Del 5 al 10 d'agost de 1996 va tenir lloc a l'Haia el 28 Congrés Internacional de Geografia, durant el qual l'Assemblea de Representants va aprovar la creació de la Comissió sobre Degradació de Terres i Desertificació, que substituirà el Grup de Treball sobre Erosió i Desertificació en Regions de Clima Mediterrani.

La creació d'aquesta Comissió parteix de l'existència de moltes àrees afectades per processos de degradació i desertificació. Es considera de fonamental importància en aquests processos l'acció de dos factors: les condicions climàtiques i els seus canvis, i l'impacte

antròpic mitjançant els usos del sòl.

Els objectius de la nova comissió són, entre d'altres, promoure i coordinar investigacions interdisciplinàries sobre degradació i desertificació en diferents àmbits climàtics, i estudiar els efectes dels canvis ambientals, tant els naturals com els induïts per l'home, i les seves implicacions.

Per a més informació sobre la tasca d'aquesta Comissió, contacteu amb Maria Sala, del Departament de Geografia Física i Anàlisi Geogràfica Regional de la UB.

Resum de les sessions científiques

Interaccions atmosfera-biosfera. El cas del diòxid de carboni

Resum de la sessió del 22 de gener:

Es varen presentar les característiques especials de l'atmosfera terrestre, només explicables per la seva interacció amb la biosfera, i els canvis actuals en les concentracions de gasos traça, només explicables per la irrupció de l'home actual, amb el seu increment constant de població i, sobretot, d'ús d'energia i de recursos, especialment accelerat des de la revolució industrial.

Dels canvis globals i regionals en les

concentracions d'aquests gasos es va destacar el del diòxid de carboni, segurament el més clar i conegut. El seu constant augment sembla que ha de tenir, i té, efectes significatius sobre la biosfera. Augmenta la fotosíntesi vegetal, disminueix la conductància estomàtica (per tant, augmenta l'eficiència d'ús de l'aigua), augmenta la producció i, a més, sembla que canvia la composició química dels vegetals, tot augmentant les concentracions de carbohidrats i de metabòlits secundaris de base

Resums de les sessions científiques

Curs de restauració de rius, torrents i rieres

El Consell Comarcal del Maresme i l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Agrària de Lleida, amb el suport de l'Escola Universitària del Maresme, organitzen el curs *Restauració de rius, torrents i rieres* que s'esdevindrà els mesos de maig i abril a Mataró. Si en voleu més informació, podeu posar-vos en contacte amb la Secretaria del curs:

Àrea de Medi Ambient del Consell Comarcal del Maresme.
Telèfon: (93) 757 30 03.
El coordinador del curs és el Sr. Oriol Bassa i Vila.

carbònica com ara els recalitrants i deterrents compostos fenòlics (tanins, per exemple). Aquests canvis de biomassa i de composició química poden afectar els cicles biogeoquímics a través del paper que fan en les relacions planta-planta, planta-animal i planta-microorganismes. Els fluxos radiatius i hidrològics també poden ser afectats a conseqüència dels canvis en la conductància estomàtica i d'evapotranspiració.

Es varen repassar les tècniques que han permès d'obtenir aquests resultats i es va arribar a la conclusió que calen nous experiments molt més complexos per acostar-nos a la situació real de les comunitats naturals, és a dir, dur a terme experiments que incorporin la complexitat dels ecosistemes: moltes espècies –i, per tant, amb respostes diferents i competència pels recursos–, llarg termini, o absència

de condicions òptimes per al creixement (hortícoles) entre altres. Es varen presentar les solucions metodològiques que s'han començat a emprar en aquesta direcció (grans instal·lacions de fumigació a l'aire lliure, fonts naturals de CO₂, herbaris, anells dels arbres ...).

S'introduïren també els efectes indirectes d'aquests canvis atmosfèrics a través dels canvis climàtics que generen i els estudis que es duen a terme en els nostres ecosistemes mediterranis.

Finalment, i en el sentit invers a la interacció, es va voler repassar el paper de la biosfera com a embornal del diòxid de carboni atmosfèric, però ja no hi hagué temps de fer-ho.

Josep Peñuelas
CREAF
Universitat Autònoma de Barcelona

Integritat ecològica enfront del canvi global

Resum de la sessió del 19 de febrer. De canvis globals, a la Terra n'hi ha hagut en el passat, alguns dels quals han estat ràpids en l'escala geològica, i han produït extincions en massa, les causes de les quals encara es debaten. El més recent d'aquests episodis és dels darrers cent o cinquanta anys, i difereix dels precedents en magnitud, ritme i característiques. És global, molt ràpid, i l'ha desfermat l'espècie humana.

A grans trets, hom pot distingir dos tipus de canvi global: sistèmic i acumulatiu, i dos tipus d'efectes: els directes i els derivats (per exemple, en l'augment del CO₂ atmosfèric: efecte d'hivernacle i caldeament global, però també atmosfera més rica en carboni, nodriment fonamental per a les plantes).

Hom fa unes consideracions sobre els efectes d'aquests canvis, especialment el caldeament generalitzat, però també els seus derivats (canvis en el règim de pluges, en l'escorriment, en l'erosió, etc.), sobre la biota i les comunitats biològiques, així com sobre la producció dels ecosistemes, en funció d'allò que es coneix de canvis similars en el passat i de les previsions que

hom ha fet a partir d'experimentació i de models climàtics més o menys complexos i fiables.

Com a resum, hom pot dir que els efectes del canvi climàtic seran força importants per a espècies i comunitats, tant per la velocitat més gran amb què es fa aquest canvi en comparació amb altres en el passat, com pel fet que els ambients naturals estan ja molt malmesos per l'home, i és plausible que s'estableixin sinèrgies entre efectes antròpics a escala local i regional i a escala global; per exemple, entre fragmentació de biomasses i migració cap als pols d'aquestes. Les regions temperades i àrtiques seran les més afectades a terra, i les litorals de tot el món també, com a resultat de la pujada del nivell del mar. Les espècies de distribució més restringida seran les que més patiran, així com les comunitats més fràgils, que podran desmembrar-se fàcilment.

Hom acaba fent unes recomanacions generals, per exemple, per al disseny de reserves de natura.

Joandomènec Ros
Dep. d'Ecologia, Facultat de Biologia
Universitat de Barcelona

Connectors ecològics i paisatgístics

Sortida al Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa

Com a complement a la sessió teòrica que Josep Maria Mallarach va impartir el mes de juny passat, a Terrassa, sobre disseny de connectors ecològics i paisatgístics en àrees densament poblades, es va organitzar la primera de les tres sortides que es tenen previstes. En aquesta ocasió la sortida

transcorregué pel Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa (PNZVG).

L'objectiu inicial de la visita era analitzar la connectivitat d'aquest espai natural protegit amb els espais inclosos en el Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN) que el circunden.

Connectors ecològics i paisatgístics

Bo és recordar que la Garrotxa és la comarca de Catalunya que aporta un percentatge de superfície més alt al PEIN. Gairebé el 50 % de la superfície comarcal hi és inclosa, i es reparteix entre cinc espais: el Parc Natural de la Zona Volcànica, l'Alta Garrotxa, el Collsacabra, les serres de Milany-Santa Magdalena i Puigsacalm-Bellmunt i les muntanyes de Rocacorba.

A partir d'un primer cop d'ull, la distribució territorial d'aquests espais suggereix alguns connectors biològics que convindria validar a partir d'una anàlisi més profunda.

A una escala menor, també es va abordar la problemàtica que suposa la supressió dels espais que separen nuclis urbans a la vall del Fluvià, dins el PNZVG, i que impedeixen, ara per ara, la constitució d'un continuum urbà i la conseqüent reducció de permeabilitat biològica que això comportaria.

La tarda es va aprofitar per comentar, entre tots els participants, aspectes més globals relacionats amb la creació de connectors ecològics i paisatgístics. Algunes de les conclusions a les quals es va arribar i que caldrà anar ajustant en properes trobades, van ser:

1. Cal definir una estratègia sobre la connectivitat dels espais naturals a Catalunya.

2. Cal procurar desenvolupar un cas pràctic de connectivitat ecològica i paisatgística que serveixi de model o exemple per a casos ulteriors.

3. Cal incorporar, en el disseny de connectors, aspectes socials i culturals als estrictament relacionats amb el medi físic o natural.

4. Cal reivindicar la importància de les connexions ecològiques i paisatgístiques per impedir la fragmentació d'hàbitats i mantenir la diversitat natural d'un territori molt humanitzat com és Catalunya. La divulgació i promoció d'aquest concepte a través de cursos, seminaris o fòrums ha de permetre obrir un debat públic entre tots els agents implicats.

A part de problemàtiques concretes de l'espai visitat, aquests van ser alguns dels aspectes que es van comentar al llarg de la jornada. És evident que aportacions posteriors serviran per ajustar unes incipients, però benintencionades, propostes. Per acabar, només comprometre'ns a informar-vos a mesura que es vagi avançant en aquest interessant tema.

Emili Bassols
Parc Natural de la
Zona Volcànica de la Garrotxa

Recull de legislació

Inversió del 15 % dels ingressos obtinguts per les entitats públiques amb els aprofitaments en l'ordenació i millora de les seves masses forestals

Decret del 2 de desembre de 1996 (DOGC núm. 2291, del 11 de desembre de 1996)

Decret pel qual es regula la gestió del Fons de millores per a la conservació i el manteniment dels boscos d'utilitat pública propietat de les entitats locals.

Aprovació del program de gestió de les dejeccions ramaderes a Catalunya

Resolució del 12 de desembre de 1996 (DOGC núm. 2296, del 23 de desembre de 1996).

Resolució per la qual es dona publicitat a l'aprovació del Program de gestió de les dejeccions ramaderes a Catalunya, adoptat pel Consell de Direcció de la Junta de Residus.

Regulació de les condicions tècniques i administratives que han de complir tots els abocadors controlats de residus

Decret del 7 de gener de 1997 (DOGC núm. 2307, del 13 de gener de 1997).

Sobre la disposició del rebuig dels residus en dipòsits controlats.

Declaració de les pesqueres i els passeigs de Banyoles com a bé cultural d'interès nacional

Resolució del 20 de novembre de 1996 (DOGC núm. 2309, del 15 de gener de 1997).

Resolució per la qual es dona publicitat a l'Acord del Govern de la Generalitat de 12 de novembre de 1996, que declarabé cultural d'interès nacional, en la categoria de jardí històric, les pesqueres i els passeigs de Banyoles i delimita el seu entorn de protecció.

Adjudicació d'ajuts per a la preparació i redacció de projectes de R+D relacionats amb el medi ambient

Resolució del 18 de desembre de 1996 (DOGC núm. 2320, del 30 de gener de 1997).

Resolució per la qual, en el marc del Pla de recerca 1993-1996, s'adjudiquen ajuts CIRIT-Departament de Medi Ambient per a la preparació i redacció de projectes de R+D relacionats amb el medi ambient.

Escola universitària politècnica del medi ambient

Decret del 30 de gener (DOGC núm. 2323, del 4 de febrer de 1997).

Decret pel qual s'aprova l'adscripció de l'Escola Universitària Politècnica de Medi Ambient de Mollet del Vallès a la Universitat Autònoma de Barcelona.

Timoneda d'Alfés

La Comissió de Defensa del Congrés dels Diputats va aprovar, en la sessió del dia 7 de novembre, una proposta de llei que insta el Govern perquè, un cop finalitzada la desafectació pel Ministeri de Defensa l'1 de gener de 1997, de la timoneda d'Alfés, iniciï negociacions amb la Generalitat de Catalunya per al seu posterior traspàs a aquesta, per tal que es pugui dur a terme una política efectiva de conservació d'aquest espai natural de gran importància ecològica.

Conferència

El pròxim 6 de maig, a les 19 h, a l'Aula Magna de la Facultat de Biologia de la Universitat de Barcelona, el professor Fakhri A. Bazzaz, del Departament of Organismic and Evolutionary Biology de la Universitat de Harvard exposarà la conferència: **A broad perspective on global change effects on plants: from leaves to communities.**

Per a més informació, contacteu amb Maria Teresa Sebastià, UdL. Tf. 973-70 25 54. Adreça electrònica: sebastia@hbj.udl.es

Curs sobre el canvi global i la dinàmica dels boscos temperats

Coorganitzat per la Universitat de Lleida i el Centre Tecnològic Forestal del Solsonès. Amb la participació del Prof. Fakhri A. Bazzaz i altres investigadors.

El curs tindrà lloc al Centre Tecnològic Forestal del Solsonès, Solsona, del 2 al 4 de maig de 1997. Per a més informació, truqueu al Tel. 973-70 25 54 o contacteu amb:

Maria Teresa Sebastià o Javier García-Pérez.
Adreces electròniques: sebastia@hbj.udl.es i javier@complex.upc.es

fundada el 1899

ICHN
Institut Català
d'Història Natural

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

Redacció: ICHN
C. del Carme, 47
08001 Barcelona
Tel. 932 701 652
Fax 932 701 180

Imprimeix: IMPREMTA BADIA, SL
Maqueta: Albert Beltran
Dipòsit Legal: B-39829-1995

Agenda

Cicle Naturalistes Oblidats

Homenatge a Emili Huguet del Villar

dissabte dia 5 d'abril, de 10 a 12 del matí, al IEC.

La primera sessió estarà dedicada al naturalista català Emili Huguet del Villar. Donada l'amplitud de camps d'estudi conreuat per Huguet, s'habuscat la participació de persones relacionades científicament amb les diferents branques de la ciència en les quals ell va treballar, així com de coneixedors d'història de la ciència. La sessió està programada en forma de taula rodona; hi intervindran: Marta Estrada, del Institut de Ciències del Mar del C.S.I.C., Francesc López-Palomeque del Departament de Geografia Física i Anàlisi Geogràfica Regional de la Universitat de Barcelona, Jordi Martí-Henneberg, del Departament de Geografia de la Universitat de Lleida, Jaume Porta, del Departament de Medi Ambient i Ciències del Sòl de la Universitat de Lleida com a ponents, i Ramon Grau del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona com a moderador.

Carboneig al Montseny

dissabte 19 d'abril.

Sortida de camp, dirigida per Cèsar Gutiérrez, autor del llibre *El carboneig al Montseny*

Dissabte al matí es dedicarà a visitar diversos indrets del Montseny on s'observaran les places on es feia carbó, cabanes, etc. Havent dinat (Restaurant Can Besa, preu aproximat 2.000 ptes), es farà una xerrada-col·loqui amb diapositives i una visita al material relacionat amb el carboneig.

Els interessats en aquesta sortida us podeu apuntar a la Secretaria de la ICHN. Està previst sortir cap a les 8 del matí i tornar cap a les 8 de la tarda. En funció del nombre de persones apuntades s'utilitzarà cotxe particular o es logarà un microbús.

Sessions científiques

Dimensions humanes del canvi global

A càrrec de Lluís Ignasi Ramallo i Massanet, president del Consell Internacional de Ciències Socials d'Espanya i president de la Comissió Espanyola de la UNESCO

16 d'abril, a les 19h, a la Sala Massó i Torrents del IEC

L'Antàrtida i el canvi global

A càrrec de Jorge O. Rabassa, CADIC, Ushuaia, Argentina

21 d'abril, a les 19h, a la Sala Pii Sunyer del IEC

Els cursos naturalistes de la Institució

5 i 6 d'abril de 1997. Olot

Gestió de la fauna: Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa

Coorganitzat amb el Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa i el Museu dels Volcans

Professor: *Emili Bassols*

12 i 13 d'abril de 1997. Deltebre

Els ocells del delta de l'Ebre, I: Introducció.

Coorganitzat amb el Parc Natural del Delta de l'Ebre

Professor: *Vicente Fouces*

10 i 11 de maig. Deltebre

Introducció a la limnologia del delta de l'Ebre.

Coorganitzat amb el Parc Natural del delta de l'Ebre

Professora: *Elisenda Forés*

Recorden

Horari d'atenció als socis de la ICHN

Dilluns i dimecres, de 16 h a 20 h
Dimarts, dijous i divendres, de 9 h a 13 h

Adreça electrònica: ichn@iec.es

Comitè de Redacció:

Laura Llorens i Emilio Ramos

Col·laboradors:

Emili Bassols, Josep Germain, Montserrat Inglès, Josep Peñuelas, Joandomènec Ros i Maria Sala.